

Thomas Ballhausen

Cave canem

Određenih dana ni u meni samome nema ništa za otkriti. Tu rečenicu ponavljam u sebi uvijek kada stojim na jednoj od platformi tornja vidikovca i gledam more kuća koje se prostire poda mnom. *Određenih dana.* Strka, koji se odvija stotinu metara niže, proteže se s obje strane visoke građevine nekoliko kilometara, gdje u pravilnim razmacima stoje drugi tornjevi, ostaci monumentalnog bedema. Gradovi, koji su se razvili na njegovim temeljima stopili su se kroz stoljeća u jednu metropolu, u najudaljeniji pogranični grad jednog carstva koje pati od starosti i stenje poput bolesne starice. *Ni u meni samome.* Zrak tog zimskog dana leden je i čist, može se vidjeti sve do nekadašnje granice, koja se lako može iscrtati prema toku rijeke, i do već manje prepoznatljivih napuštenih vojnih stražarnica. Od upitne zaštite oružanih snaga, koje su za vrijeme posljednjeg građanskog rata u susjednoj zemlji trebale čuvati sigurnost, ostale su samo betonske ruševine kojima se nitko iz najrazličitijih razloga ne želi približiti. Ostala je samo hrđa koju je protekli sukob, kao i oni prije njega, ostavio, i mnoštvo nedovršenih priča o sudbini i njezinim strahotnim obratima. Tornjevi, koji se nisu mogli srušiti, poput nijemih stražara podsjećaju na preživljenu ili pak zanemarenu katastrofu koja se dogodila u neposrednoj blizini. Njihove sjene kao da pružaju nešto poput jednostavne utjehe i neobvezujuće šutnje. Koliko ja znam, nitko se nikada nije izjasnio protiv njih. Oni su stajali kao znak za jedinstvo starih, kojima nakon provedbe tih projekata ništa nije moglo biti zabranjeno kao da, što stari nisu činili, a ne činimo ni mi, govore jedan jedini, izniman i posebno savršen jezik, koji nikada nije mogao pasti u zaborav. Nitko, koliko ja znam, nije pitao za mjesto sna. *Nema ništa za otkriti.* Tragao sam za neprimjetnim krhotinama, za sklopovima i sjećanjem na to kako sam se dobro osjećao u ovom i u ostalim tornjevima koje sam posjećivao, kako sam već kao mladić zamišljao da se tamo mora skrivati ostatak nekadašnjeg značenja poput prljavštine u procjepima između golemih kamenih blokova. Jedan nesretni pokušaj slijedio je drugi, no željeni tekst, koji je trebao udariti poput projektila i donijeti oštru kišu jasnoće, nije želio uspjeti. Isprva nesposoban za kompromis i sputan predznanjem, s mukom sam iznjedrio prvi rukopis o tornjevima i o još danas vidljivoj primamljivoj tuđini, koju zbog mješavine straha i nedostatka

poticaja nikada do sada nisam posjetio. S osjećajem kao da sam dugo spavao i sigurnošću da ću za svoju tezu požeiti porugu, prezir pa čak i mržnju, odnio sam debeli snop papira na poštu, spakirao kofer te sam, slijedeći naviku zadnjih godina, ponovno odšetao do najbližeg tornja.

Tornjevi su zbog svoje starosti i nedostatnih popravaka, koji nisu mogli biti izvedeni zbog nepostojanja planova i konstrukcije koja se ne da jednostavno rekonstruirati, dospjeli u proces nestajanja, postupnog raspadanja. Napustili su ih bogovi još uvijek duboko ukorijenjeni u narodnoj vjeri, jednostavno su pronašli drugo utočište, ali ostale su njihove sjene. Nema više, uvijek se iznova žale, velikana za ženidbu, ratova za voditi; ovdje se na naš trošak nastavlja povijest na kredit, samo zbog novinskih naslovnica. To je i dalje svijet koji je zaboravio pokopati svoje mitove i ljubavi, oni trule pred očima sviju. Pogled je čvrsto uperen u sebe. Nemamo pojma tko živi tri vrata do. Nisam ni ja izuzetak, pa ipak osjećam gotovo utješnim da sam ovdje, usred tog ludila i tih teško opisivih stvari pronašao i više od jedne jasne misli. Ograničene dimenzije tradicije ocrtavaju se u svijetu o koji sam se očešao. Dok se večer polagano približava i zamanmu tuđinu ponovo čini nejasnom, vraća se osjećaj nepodnošljivog prijelaznog stanja. Sve, ili možda ipak samo ja, napeto je do puknuća. Krećem li se u tom zatamnjenom sada, koje je nekada bilo usredotočeno na ovladavanje stvarima i koje sam jedva uspijevao protumačiti, među živima ili među mrtvima? Svjetla u gradu pale se jedno za drugim. Prva raketa, preteča promjene godine, uzdiže se, eksplodira i ispušta kratkotrajnu maglu blještavo zelenih iskrica. Nebo je dodatno obasjano trenutkom u kojemu kao da se nešto signalizira. Zapravo nemam volje slaviti, ali pred mojim stanom sigurno već čeka moj prijatelj Publius kako bi me odveo na jednu od brojnih večerašnjih proslava.

Publius, koji se uvijek voli predstavljati kao *moje starije Ja*, zaista već čeka pred vratima kada nedugo zatim skrećem u svoju ulicu. Već je odjeven – njegovo staro, sušićavo tijelo neuvjerljivo se skriva pod generalskom uniformom koja opušteno visi na njemu – i tek što me ugleda, uz pozdrav mi pruža crnu masku, koja će ostatak večeri prekrivati gornji dio mog lica. On zna za moju odbojnost spram propisanog odjevanja, i umjesto da odustane, on iznova navaljuje kako bi me ipak preobratio u poklonika prerusavanja. Njegov je zagrljaj srdačan i snažan, pozivam ga da uđe. Publius je neobično ime za jednako tako nekonvencionalni život, koji taj nekoć nepoznat, sada rehabilitirani pjesnik, koji sam sebe naziva prljavim svecem, hrabro

vodi. On čuva događaje tako što ih zaboravlja, u tome je njegova snaga. Baš zbog toga ne postoji nijedan trač koji o njemu već ne bi bio ispričan i nijedan, koji bi se približio njegovoj stvarnosti. Bez njegovog ohrabivanja već bih odavno odustao od svojih istraživanja, možda bih pobjegao u glavni grad na neku katedru ili nešto još gore. Bez njega, toga sam uvijek iznova svjestan kada ga vidim, bio bih izgubljen, jednostavno bih nestao, izbrisan poput lika neke skrivene glavne radnje, koja se razvija tek kada je sve gotovo. Nestrpljivi poziv iz predsoblja podsjeća me da nam se žuri, a ja i dalje neodlučno stojim pred velikim ormarom, koji ne nudi puno promjene. Sivo i crno, to su boje ovog stoljeća, a sigurno i sljedećeg. Kako bih pokazao barem minimum susretljivosti, uskačem u prevelik zimski kaput s krznenom kragom, koji sam naslijedio od djeda i nikada bacio. Pogled u ogledalo u prirodnoj veličini obješeno na zidu pored ormara, pokazuje mi tanku figuru, koja djeluje sitna kao da će nestati, u crnom odjevnom predmetu već odavno izašlom iz mode i upravo zbog toga gotovo opet modernom. Publius, koji danas izgleda još umorniji i ispijeniji nego inače, kima mi s hodnika, da, dobro je, to je u redu. *Određenih dana.*

Moj izdavač, kao i Publiusov, posljednji pripadnik jedan začarane epohe, stoji na baru oprezno se njišući u taktu glasne muzike, donekle uvjerljivo prerušen u satira. Prorijeđena kosa začesljana je unatrag, sigurno i zbog toga da prekrije ćelava mjesta na glavi. U njegovom pogledu mogu prepoznati da zna o završetku davno obećane knjige, da je paket možda već stigao, u tome ima olakšanja i tuge. Pružam mu ruku, a umjesto da uzvratim pozdrav on usprkos muzici i mnogobrojnih gostiju uokolo ponovo započinje svoj do sada već više puta održan govor o tome da će naposljetku na mjesto starog poretka stupiti priče i da će to donijeti olakšanje i živahnu pomutnju. Kakva nam brzina i kakav polet predstoji. Te sam riječi često čuo, ponekad su bile upućene izravno meni, ponekad publici prilikom negog događanja, potom nekoj mladoj ženi koju je pokušavao zadiviti. Ne zamjeram mu, ali ne želim ponovo slušati tu uvježbanu litaniju pa mu ljubezno stisnem ruku prepuštajući ga njegovom piću. Mješavina muzike i mase ljudi stvara neku vrstu iritacije, dezorijentiranosti. Svi su toliko zaokupljeni sobom da ih nesmetano mogu promatrati, zamišljati kako se svi kvartovi kojima sam prešao ovdje stapaju u sadašnje podzemlje, u pakao koji ne potrebuje našu maštu. Na drugom kraju plesnog podija mogu raspoznati Publiusa koji se zabavlja s posjetiteljima iz zemlje s druge strane granice; čak i usprkos njihovoj dobro odabranoj odjeći može ih se, tako kažu, uvijek lako prepoznati. Doziva me

mašući, probijam se kroz plesače visoko držeći čašu vina. Upoznaje me s tri druga pjesnika prerušena u viteze koje je upoznao u egzilu, potom s mladom ženom maskiranom u slijepu proročicu, koja je na proslavu došla s ostalima. Zbija šale s našim imenima i njihovim literarnim značenjima, posebno ga moje ime, koje mu je još zabavnije i neobičnije od njegovog, potiče na bujicu divljih igri riječi. Ona me kao da ništa nije čula upita ime i smije se kad joj ga izgovaram. Njezin naglasak i sjajna crna kosa otkrivaju da je strankinja, njezini su pokreti sigurni i brzi. Čitavo se vrijeme pitam, upravo zbog njezinih neprozirnih naočala, je li ona zaista i prerušena. *Ni u meni samome*. Publius i jedan od pjesnika odlaze, ostala dvojica zadubljeni su u razgovor. Ovdje je skoro preglasno za nelagodnu tišinu, ali samo skoro.

U blizini se oslobodio stolić pa smo sjeli. Dugo me promatra bez da išta kaže pa me iznenada upita za moje *mišljenje o budućnosti*. Nakratko sam u napasti da joj dam iskren odgovor, nešto o nemogućnosti izricanja točne prognoze i o mom osjećaju da nam malo preostaje da budemo progutani. Umjesto toga pokušavam se našaliti i zaključujem da sam je precijenio. Blago i obzirno se nasmijala kao nekom djetetu koje se prkosno iskušava u ulozi odraslih kako bi odbacilo neželjenu spoznaju. Blagom kretnjom izvlači je iz jednog džepa kaputa špil karata, počinje miješati i objašnjavati mi smisao igre dok joj stari istrošeni komadi papira prelaze iz jedne ruke u drugu. *Tarot je, započne, mogućnost prerusavanja, igre, života*. Karte se trljaju jedna o drugu zvučeći pritom poput drvenih kockica. *Postoji mnoštvo teorija koje su nedokazane, nastavlja, ali jedino zajedničko im je draž vjerovanja u priče onoliko dugo dok ne preostane nešto poput istine*. Postavlja tri okrenute karte na stol, stavlja ostatak špila sa strane i uzima mi desnu ruku. Stisak joj je snažan, ali ne i neugodan. *To nikada nisu samostalne karte, kaže, to su uvijek njihove nove veze, konstelacije koje se rađaju*. Usred vesele vreve uokolo ovdje se događa trenutak koncentracije kao da se buka slavlja odbija od našeg stola. Okreće prvu kartu, pita me, ne gledajući u nju, što vidim. *To je karta šesnaest, toranj*, odgovaram. *Vidim visoku, mračnu zgradu, vatru, munje i knjige*. Ona kimne, *da*, opet kimne, *to je prošlost, ali ususret ti stižu drastične promjene. Nešto se slama, očekuj burna vremena*. Okreće drugu kartu, ponovo me pita što vidim. *Karta devet, pustinjak*, točno odgovaram. *Na karti je muškarac sa šeširom, jednom crnom i jednom bijelom rukom, u pozadini je stablo*. Ponovo kimne, kratko se nasmiješi, očito se sama sebi sviđa u ispunjenju uloge svog kostima. *To je sadašnjost, opis potrage, ali znači i odvojenost i samoću*. Kratko položi

desni dlan na tu kartu. *Možda i vrijeme zrelosti*. Nakratko se zamisli pa povuče dlan. *Sada treća karta, pogled u budućnost*. Okreće kartu, na njoj su ljubavnici, par okupan u žarko crvenoj, razlučivih tijela i stopljenih glava. Oklijevam, ne želim imenovati tu kartu, vođen nekim iznenadnim nagonom. *Onda?*, upita djelujući pomalo nestrpljivo. Pokušavam se sjetiti drugih simbola te igre koju sam znao od mladosti i spontano bubnem *zvijezda*. Ona namršti čelo, ali ne gleda u karte. Na trenutak je posve mirna potom se baca na objašnjenje karte. *Broj sedamnaest, zvijezda. Žensko poprsje, vrčevi vode, spokoj nakon oluje*. Ponovo ritualnim pokretom polaže dlan na kartu. *Zvijezda znači bistrinu, otvorenost osjećaja. Osim ako*, i tu napravi dramaturšku pauzu, *karta stoji naopako i mijenja značenje*. Ponovo kimne, uzima karte i posprema cijeli kup natrag u kaput. *To je sve?*, pita. U tom umjetnom osvjetljenju baca sjenu punu tajni. *Određenih dana ni u meni samome nema ništa za otkriti*, odgovaram kao automatski. Koliko mi se čini, moja pripremljena izjava, koja mi je čim sam je izrakao djelovala nepristojnije i neprikladnije negoli je trebala, nije na nju ostavila dojam.

U toku večeri još se napunilo, čak sam malo i plesao, vino je činilo svoje i opustilo moj hinjeno prirodan izraz lica, kada je iznenada jedan gost, koji je stajao na drugoj strani prostorije, izvadio oružje i nekoliko puta pucao u zrak. Sada je vrijeme za otići, gurali smo se prema izlazu ne obazirući se na događanja oko nas, kao vođena instinktom zgrabila je moju ruku i još se stiskala uz mene kada smo se u skupini ljudi, među kojima su bili i sablazno blijed Publius i dva pjesnika, ugurali u jedan od taksija koji su čekali. Krećemo, vozača nije briga što je vozilo pretrpano. I dalje je glasno, svi su uzbuđeni i pripiti, tek kada smo se udaljili od kluba postalo je tiše, svi su utonuli u sjedala, koliko su imali mjesta. Ona govori vozaču adresu u predgrađu, put nas vodi u nekoć elegantnu, sada propalu četvrt.

Auto se zaustavlja, ne mogu reći gdje, bauljamo van na noćni zrak. Stojimo pred napuštenom vilom koja je, kako doznajemo, djelomično još namještena. Izgleda kao da su nasumce odabrali namještaj i odnijeli ga, dok su ostatak jednostavno ostavili. Svjeće, raspoređene po prostorijama, osvijetljavaju scenu, ovdje je još znatno više ljudi, ovdje je još jedna, luđa zabava. Dospijevam sa nekolicinom ostalih u mali salon, uokolo su udobne sofe uokvirene praznim regalima za knjige koji dosežu strop sobe. Sa sebi svojstvenom, meni i dalje iritantnom sigurnošću ona se kreće po prostoriji, izvlači kutiju iz torbice, uzima iz nje malu vlaknastu grudicu i malo papira, koji mi

izgleda poput komada knjiške stranice. Potom kutijicu pruža dalje i počinje glasno recitirati pjesmu: *Sjećaš li se, kako su napušteni bili kolodvori, vozili smo gradovima, koji su se cijeli dan okretali.* Ostali su se mrmljajući pridružili kao da se radi o ritualu, o nužnoj i uobičajenoj radnji za ono što slijedi, *a u noći rigala su sunca dana, o mornari, o neutješne žene i vi, moji suputnici,* mit koji se ponavlja kako bi ga se sačuvalo od zaborava, *sjetite se toga.* Mota džoint i poziva me kratkim pokretom ruke u drugu sobu u kojoj su preostali komadi namještaja. Sjedamo na kauč, još se uvijek može osjetiti njegov miris, mješavina drva i meda. Nudi mi zapaljeni džoint, dim mi ispunjava pluća. Nisam navikao, počinje mi se vrtiti već nakon nekoliko dimova, ali to nije neugodno. Pokušavamo, sjedeći jedno uz drugo, nastaviti naš razgovor. Nema potrebe za laganjem pa razgovaramo otvoreno i bez primisli. Ona mi priča o svom rodnom selu, o gradiću uz nekadašnju granicu u kojemu sada živi daleko od obitelji jer je željela otići nekamo gdje je neće vrijeđati. Skače s teme na temu, govori o jednom bogu u kojega može vjerovati jer on zna plesati, o začinima i o tome kako se savršeno odjenuti. Ja pričam o krvavoj povijesti koje se držim jer mi se ona jedina čini poznatom, o osnovanom nemiru mojih osjetila kao da u meni postoji još neiskorišteno znanje o nepoznatom. Pričamo o životu kakav je bio i kakav bismo rado vodili, o vrijednostima i težini propaćenog, o krivnji starih i odgovornosti mlađih. Sve to zadržava lakoću čak i kada je naizgled došao trenutak u kojemu je sve rečeno. Uzima me za ruku, puštam joj, scena koja kao da sam je pročitao, i sada bih samo položio sjećanje na sadašnjost da je prekrijem umjesto da je zaista i proživim.

Mudrovati ili se svući, odlučujemo se za potonje, naša usta i ruke pretječu naše misli, ona me iznenađujućom snagom privuče sebi i s osjećajem pijanog povjerenja, kao da nikada nije bilo drugačije ili pak lakše nego sada, uzvraćam njezinim dodirima. Ona ustaje, povlači me dalje, *dođi*, ne govori više ništa i ne mora više ništa reći. Oteturamo u sljedeću sobu, iz nesigurnosti i ukočenosti brojim svoje korake; ovdje su posvuda rasprostrte vreće za spavanje, razbacane po podu i na starom krevetu. Skidam kaput, ona mi strgne masku, košulju, zamalo sam otrgnuo desni rukav njezinog gornjeg dijela, nismo samo gladni, lakomi smo. Svako oklijevanje, svaka naučena razumnost prevladana je kada se smijući i puni meni neuobičajene živosti strovaljujemo na krevet. Tijelo joj je smeđe, mekše nego što sam očekivao, dok sam sebi na slabom odsjaju svjetlosti iz susjedne sobe izgledam poput blijede koštunjače izbačene na površinu. Zatvara mi oči dok je milujem, leži tu raširena kao otvoreno pismo,

istovremeno slankasta i slatka, onda joj ljubim bedra sve dok mi ponovo ne povuče glavu k sebi, uhvati me za stražnjicu i stisne uz sebe. Prvi put obilježen je žurbom, gibamo se kao progonjeni, bjegunci koji se ne mogu pomaknuti sve dok se ona nakratko ne uspravi prema meni, ogrebe me. Onda sjeda na mene, odlučno stavlja svoje male dlanove na moja prsa, drugi put je mirnije, čišće, svejedno je vidi li nas tko. Treba se zaustaviti kao da moramo pobjeći umoru. Još zagrljeni pružamo se jedno prema drugome, pa napokon zaspemo u tekstilnom neredu.

Budi me hladan zrak, vjetar je otvorio prozor sobe i dopuhao malo snijega. Skačem i zatvaram ga, tek tada postajem svjestan da sam gol. Pogled mi pada na stari stajaći sat, koji se poput nijemog stražara naslanja na zid. Kazaljke su već odavna prestale kucati, gledam se u staklu kutije, nestvarna i sablazna pojava s tamnim tragovima spontane strasti na vratu i ramenima. Okrećem se prema krevetu, kako je bilo za očekivati, ostao sam sam. Ona je otišla, na gornjem dijelu njezine vreće za spavanje leži tarot karta *Ljubavnici*. U jasnom svjetlu novogodišnjeg jutra žurno se odjevam uzaludno tražeći masku pa tiho izlazim. U drugim prostorijama gotovo da nikoga nema, poneki još raštrkano leže poput naplavljenih mrtvih tijela, djelomice još zapleteni jedni u druge, djelomice udaljeni jedni od drugih poput stranaca. Publius, kako primjećujem, nije među njima. Pokušavam pri izlasku ne zakačiti neku od boca i čaša što leže na podu. Zamalo mi uspjeva pa se što manje nespretno iskradam kroz vrata. Vrt oko kuće je zarastao u korov i djelomice prekriven tankim slojem snijega. Malo udaljena naherene kapije stoji napuštena pseća kućica. Sunčeva svjetlost otkrila je stari, zahrđali lanac, ali na moje olakšanje, od psa ni traga.

Nije prošlo niti devetnaest sati od mog posljednjeg posjeta tornju i već sam mu se vratio. Bojim se da stabilnost građevine vara, prisjećam se prve od tri tarot karte i posežem za kartom *Ljubavnika*, koja se krije u džepu jakne. Što jedan udvarač može dati drugome ako ne plan putovanja, koje vodi daleko od tijesne domovine? Kamen ograde hladan je na dodir, siguran sam da čak i ako se tornjevi jednom moraju srušiti i nestati, njihove će sjene i dalje padati na nas. U svim stvarima krije se istina, mora se samo započeti s pitanjima kako bi se razumjelo, barem je to jasnije nego prije. Kopiju završenog rukopisa ostavio sam u Publiusovoj praznoj kući kao prerano napušteno dijete koje će možda uplašiti primatelja. Mislim na nju i osjećam nešto osvježavajuće drugačije od ponovnog kretanja po rubu ustaljene greške, drugačije i bolje. Pogled

kao da je manje zamagljen, no možda se varam, možda su i te misli samo posuđene. Sudbina, ako takvo što postoji, ionako nikada ne pogađa one spremne. Pogled mi luta u smjeru juga, dok grad ispod mene nestaje prema jugu kuda ću krenuti i od čega očekujem iskustvo i obnovu. To nije utrka u kojoj odlučuje brzina, to je možda novi dan.

Prevela Nataša Medved